

LA REDACCIÓ DE CATALÀ

I

"Benvolgut Dani,
Em dic Maria Isern Planas i fa 51 anys vaig néixer a Vilarrobau.
Actualment estic casada i vic al carrer Tàpis, Num 72 de la ciutat de Figueres.
Ara fa 38 anys que no vaig a escola i amb ve de nou; la llengua pròpia és el català, el poc que vaig anar a l'escola tot es feia en castellà.
Vaig treballar de dependent, fins que amb vaig casar.
M'agrada estar a casa, la bicicleta, la música, la tele i també anar a passejar. [...]"

La tonada perfecta del *Réquiem* de Mozart m'acompanya dins meu com si fos un meu sospir. Me la sento meva, aquesta tonada i, malgrat que sempre em fa plorar, la taral·lejo i la canto en veu baixa. Sé de fa poc que moriré. Un mal estrany, diuen els metges, m'ha entrat a la sang i, si la sang no és sana, la vida és curta i una mica traïdora. Com deu ser, aquest mal estrany? Amb quin rostre, per quina voluntat, ha pretès penetrar dins meu i, la meva ànima, endur-se-la lluny, ben lluny, fins no sé on dels celatges altíssims? Com deu ser, la mort, si és que existeix? És voladora i tènue, com un teixit de seda exposat al vent, o té cara humana, vella, arrugada de pell i amb el coll retort cap a una banda? Ens acompanya, aquesta senyora anciana, fins les tristes riberes de l'Estigi, verdosenques, que només a Caront és lícit de travessar?

La meva dolència m'ha vingut llançada com una ingent javelina i, fremint, se m'ha clavat a l'entranya i ara em ressona per tot l'endins. Quan moriré? No em queda pas molt: potser alguns dies, potser unes setmanes. Potser, si els fets són benèvolos i la vida generosa, tindrè permès de ser uns mesos sobre la terra i, el meu curs de català, podré acabar-lo amb la salut ja malalta i molt minvada. La mare haurà progressat moltíssim i escriurà redaccions sense la por del primer dia. N'haurà après, del meu curs de català, i li hauré retornat, ni que sigui una mica, tot el que ella m'ha ensenyat de la vida.

Requiem aeternam dona eis, Domine; / et lux perpetuam luceat eis. Dóna'ls un repòs etern, Senyor, i que una llum perpètua els il·lumini. A Sió, oh Déu, un himne t'és merescut i un vot et serà ofert a Jerusalem. *Exaudi orationem meam; / ad te omnis caro veniet. / Requiem aeternam...* Escolta la meva pregària; tota carn humana vindrà a tu. Dóna'ls un repòs etern...

II

"A casa pel mati quant m'aixeco vaig al despatx i mi trobu en Dani.

Comensu a preparar els esmorzars, fer els llits, passar la mobba.

Despres m'agrada surtir a fer un tomb amb bicicleta.

Cuant torno vaig com una moto per preparar els apats i acabar les feinas. [...]"

La meva mare, l'admiro sobretot de tant que estima la nostra família. I nosaltres, de tant que es fa estimar, l'estimem sobremanera. Com si fóssim una tropa aventurera, perduda avui aquí, dispersa avui enllà, que cerquéssim als boscatges les provisions o vitualles que més tard ens peixarien i que, lassos, arribéssim a la tenda havent ja caigut la nit cega, la mare ens és sempre el confort de la llar i un perenne benestar sense llacunes. S'aixeca ben d'hora i, els ulls oberts, vetlla sense parar ni un moment, vigilant, que res no ens falti en tot el dia. Que és la millor mare del món, ho diria cridant als quatre vents sense cap temor d'equivocar-me.

Sona el *Réquiem* als altaveus de l'habitació: la 'Lacrimosa' serena m'arrenca una llàgrima dels ulls. Aquesta 'Lacrimosa' de Mozart buida els neguits de l'esperit, o almenys els assuauja, com un vent no pas fred que escombrés ben lluny la boira atapeïda i els seus companys, els núvols espessos. La llum del sol lliure, molt clara i ben diàfana, ens arribaria als ulls i els ompliria del goig del matí i, tota llàgrima vessada aleshores, seria només de felicitat. La 'Lacrimosa' que sona ara, de bon matí, és un vent tebi, sí, i purificador. La llum del matí encara no ha donat el color a les coses i, tot i la dolència que em rosega l'entranya, avui estaré més alegre que mai. La mare i el pare s'alçaran de seguida, sentiré el caient d'aigua de la dutxa del pare i, tot seguit, la mare entrarà ensonyada aquí al despatx. La meva germana encara no haurà obert els ulls, però prompte anirà també a

treballar. La mare anirà a plaça amb l'àvia, a comprar les peres, els kiwis i les taronges, els plàtans madurs i, si en queden, les prunes morades de la parada d'en Planas. Vindrà de seguida i, enriolada, m'explicarà segura i amb desordre què ha comprat o qui ha trobat. Tots dos esmorzarem a la cuina i, mentre jo fingeixo no estar capficat, com si amagués tota preocupació rera les galtes del meu rostre encara sa, em salvarà veure-la alegre i somrient, segura de què diu i amb la il·lusió vers el dia amb què s'enfronta.

Al vespre, passades les set, anirem juntament al curs de català, caminant ja de fosc, travessant la plaça que en deien *de la Victòria* i esquivant la gent amb presses de davant de l'antic Escorxador. A la plaça de la Palmera, sota dels plàtans gegantins i prop de la castanyera de cada any, la filla del carter, li recordaré què farem avui a classe, perquè se senti més segura, sense cap esfereïment envers les lletres que està aprenent. Voldria que s'hi sentís còmode, la mare, entre les lletres, com un boletaire entre els arbres del bosc o com un peix que solca segur l'aigua del mar. Que algun dia escriurà bé, n'estic ben convençut, i hauré estat jo qui l'haurà impel·lit a no acovardir-se davant d'un text, ni si l'ha de llegir, ni si és ella qui l'ha d'escriure. És això, sobretot, el que haig d'agrair a la Carme, la meva amiga: que m'hagi permès de ser el professor d'aquest curs de català.

Serà un dia que farà plorar, *lacrimosa dies illa, / quae resurget ex fauilla / iudicandus homo reus*: el dia serà llagrimós, quan de les seves cendres ressuciti el culpable que serà jutjat. Perdona'l, Déu, aquest reu. Jesús pietós, Senyor: dóna'ls el seu descans. *Huic ergo parce, Deus: / Pie Iesu Domine: / dona eis requiem. Amen.*

III

"Abans, fa mols anys havia treballat de dependenta; mes tart quant em vaig casar, habiam tingut una botigueta de queviures, que mes endavant vam acabar tancantela.

De totas maneras, en un futur no descartu treballar mitxa jornada, compajinant amb la feina de casa, ja que a mi m'agrada molt parlar amb la gent de fora."

Al curs de català, al primer dia, la cara de la mare semblava esfereïda, insegura, com un nen de pocs anys que, agafat de la mà del seu pare,

assagés els primers passos fent tentines, com una barqueta petita que tombés a dreta i esquerra dins un mar amb onades. Mirava els rostres de la gent, tots ells silenciosos, tocava tremolosa la carpeta blava i sentia dins del cor una basarda. Del primer dia, però, en sorgí poc a poc la primera redacció de català.

Del curs de català, agraeixo d'antuvi que m'hagi permès de llegir les primeres lletres que ha escrit la meva mare. Les he pogut llegir abans que la mort m'escometi. La malaltia que duc dins corre lenta dins les venes i prop dels músculs; no es propaga a marxes forçades ni es desborda com un riu atorrenat, de manera que, de moment, puc anar fent les classes i explicant allò que he après. Moro a poc a poc, i el curs de català que pensàrem amb la Carme és real i va avançant, com avancen, a la meva habitació, sobrevolant-la, les belles melodies del *Réquiem* de Mozart. No queda pas molt: el compacte s'aturarà d'un moment a un altre i l'aire de l'habitació quedarà buit, mut, mancat, però impregnat encara d'unes notes que semblaran ressonar encara una estona. El *Réquiem* deixa sempre un bon record i moltes ganes de seguir taral·lejant-lo.

A la missa del meu enterrament, voldria que hi possessin el *Réquiem*. No em queden gaires dies de vida, però, a la mare, no m'atreveixo a dir-li que moriré. Com podria fer-li saber que voldria que a la missa hi sonés el *Réquiem*? El 'Sanctus' s'hauria de sentir amb tota la seva potència, i el 'Benedictus' que el segueix seria com un descans tranquil·litzador, com la tebior d'una brisa que encalma les aigües dels mars borrascosos. El 'Benedictus' encalmaria els neguits de la mare plorosa i li permetria mirar endavant amb més serenor.

Quan mori, la mare haurà escrit la seva primera redacció de català. Si la meva dolència em permet encara de viure uns dies, li hauré pogut ensenyar algunes quantes coses més. Haurà perdut el seu fill que s'estima i, el neguit que durà dins seu, el podrà escriure en una fulla de paper. Més endavant, quan el dolor més fort d'aquesta batzegada tan sobtada s'hagi ja afeblit, sabrà encara igualment escriure redaccions de català. I tindrà més temps lliure, tot el que ara em dedica i el que m'ha dedicat des que vaig néixer una matinada d'un mes de març. I quan tingui més temps lliure podrà acomplir aquest seu somni de tornar a treballar en una botigueta. Potser en una botiga petita de roba, on mostrarà feliç l'alegria que l'envolta quan conversa amb les seves amigues de sempre. O tal vegada, com anys enrere, treballarà de dependenta en una botiga de queviures. Parlarà amb la gent

del barri, amb els nens de mig matí i amb les ancianes sense pressa que carreguen el carro per a les joves i per als néts. Serà fecunda, feliç d'idees i molt fèrtil i, redactant en català, se sentirà segura, sense tentines, com un cavall esplèndid que galopa elegant i amb pas ferm a través de prats de verdors i clarianes. Tal serà, n'estic segur, la meva mare.

Lux aeterna luceat eis, Domine, / cum sanctis tuis in aeternum: / quia pius es. Sobre ells, Senyor, hi brilli una llum eterna, amb els teus sants per l'eternitat, perquè ets misericordiós. Dóna'ls un repòs etern, Senyor, i que sempre els il·lumini una llum perpètua. *Requiem aeternam dona eis, Domine; / et lux perpetua luceat eis.* I, aquesta llum, que l'acompanyin els teus sants eternament, perquè ets misericordiós. *Cum sanctis tuis in aeternum: / quia pius es.*